Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2442

Vragen van de leden **Van Gerven** (SP) en **Van Dekken** (PvdA) aan de Staatssecretaris van Economische Zaken over *zieke rashonden en het Fairfok keurmerk* (ingezonden 8 april 2015).

Antwoord van Staatssecretaris **Dijksma** (Economische Zaken) (ontvangen 1 juni 2015)

Vraag 1
Herinnert u zich het rapport «Fairfok, gezonde en sociale hond in Nederland» van de Raad van Beheer op Kynologisch gebied (hierna: Raad van Beheer)?[1]

Antwoord 1
Ja.

Vraag 2
Waarom denkt u dat het Fairfok plan van de Raad van Beheer nu wel succesvol zal zijn terwijl er al vanaf 1995 met de Raad van Beheer, als vertegenwoordiger van de rashondenwereld, afspraken zijn gemaakt over het terugdringen van erfelijke aandoeningen en het invoeren van certificering voor hondenfokkers, die echter nimmer tot enige vooruitgang hebben geleid?[2]

Antwoord 2
Zowel in de rashondenwereld als daarbuiten is er de laatste jaren een breder besef gekomen dat er zaken moeten veranderen. De Raad erkent en onderkent in het door haar geschreven projectplan «Fairfok» de problematiek in de (ras)hondenfokkerij die al jarenlang onderwerp is van politieke en maatschappelijke discussie en ook haar eigen rol daarin. Het Fairfok-plan om te komen tot een gezonde en sociale hond in Nederland is ambitieus en wordt breed door de sector gedragen. Het plan wordt door veel partijen ondersteund met deskundigheid op de betrokken thema's. De Raad van Beheer op Kynologisch gebied nam in dit proces de voortrekkersrol op zich.

---

[1] Kamerstuk 28 286, nr. 782 (bijlage: Fairfok, gezonde en sociale hond in Nederland, Raad van Beheer op Kynologisch Gebied)

[2] 1995: verzoek aan sector om welzijnsprobleen aan te pakken, 2007: Behandeling Nota Dierenwelzijn, Minister wil uiterlijk september 2008 Plan van Aanpak zien, 2008: Plan van Aanpak «Overwegingen voor de rashondenfokkerij in Nederland, 2010: Plan van Aanpak «Duurzaam fokbeleid rashondenfokkerij», 2014: plan «Fairfok, gezonde en sociale hond in Nederland»

ah-tk-20142015-2442
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2015

Daarnaast namen de Faculteit Diergeneeskunde, Wageningen Universiteit, de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG), Dibevo, het Platform Verantwoord Huisdierenbezit, HAS Den Bosch en van Hall Larenstein, Citaverde College en de Hondenbescherming, deel aan dit proces. De Dierenbescherming heeft hieraan als kritische participant deelgenomen.
Het feit dat zoveel partijen de schouders eronder zetten geeft mij vertrouwen dat dit plan tot goede resultaten gaat leiden. In mijn brief over het Projectplan Gezonde en Sociale hond in Nederland (TK 28 286, nr. 782), heb ik aangegeven dat er in het najaar van 2015 een tussenevaluatie van het plan komt. Ik zal de resultaten van het plan kritisch volgen.

Vraag 3
Kunt u een garantie geven dat dit plan een einde maakt aan de hoge frequentie van erfelijke aandoeningen bij rashonden? Zo ja, op welke termijn?

Antwoord 3
Het Fairfok-programma van de Raad van Beheer zie ik als een ambitieuze, gezamenlijke aanpak van de sector met de stakeholders in de keten die, als alle partijen zich hier blijvend sterk voor maken, moet leiden tot een reductie van erfelijke aandoeningen bij rashonden – honden met een stamboom. In Nederland is het aandeel van honden met een stamboom ongeveer een derde van het totale aantal honden. De fokkers zonder stamboom zijn door de Raad van Beheer opgeroepen ook hun verantwoordelijkheid te nemen. Een breed resultaat is ook afhankelijk van deze groep fokkers. De ambitie genoemd in het fairfok-programma is dat er in 2019 er een reductie van zieke honden is gerealiseerd van 40% naar maximaal 25% en in 2024 naar maximaal 10%.

Vraag 4
Indien een koper een Fairfok-pup aanschaft, wat voor garantie kan de koper verwachten ten aanzien van erfelijke aandoeningen en de eventuele medische kosten? Indien de koper geen garanties kan verwachten dat de hond die hij koopt niet erfelijk ziek is en doorgefokt, deelt u de mening dat het woord «fair» bij Fairfok dan misleidend is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4
In hoeverre garanties over afwezigheid van erfelijke aandoeningen bij aankoop van een Fairfok-pup kunnen worden gegeven, zal in de uitwerking van het projectplan «Fairfok» door Raad van Beheer en de andere betrokken organisaties moeten gaan blijken. De term «Fairfok» zegt iets over de inspanningsverplichting die een fokker c.q. een rasvereniging zich getroost de erfelijke aandoeningen aan te pakken en hoe transparant men daar in de communicatie over het fokbeleid over is. Verder blijft de aankoop van een pup bij een fokker een private transactie die partijen onderling overeenkomen. Afspraken over eventuele medische kosten passen daar in. Een garantie dat een pup te allen tijde leidt tot een gezonde, volwassen hond is niet te geven.

Vraag 5
Wat is uw mening over het feit dat de Raad van Beheer toestaat om te fokken met neef-nicht en halfbroer-halfzus? Leidt dit volgens u niet tot verhoogd risico van inteelt en erfelijke gebreken?

Antwoord 5
In het fairfok-plan staan een aantal inteeltkruisingen als verboden. Daarnaast zijn er voor veel rassen aanvullende, inteeltbeperkende regels gesteld. Denk aan het verbod om een teef te kruisen met een halfbroer, neef of oom. Het fokken met nauwe familierelaties leidt tot hoge inteelt, waarmee de kans op erfelijke gebreken groot is. Nauwe familierelaties kunnen echter ook zijn ontstaan door verwantschap verder terug in de stamboom. In het Fairfok-programma is daarom het verminderen van inteelt juist een belangrijk thema, waarbij verder wordt gekeken dan neef-nicht en halfbroer-halfzus combinaties. Om te zorgen dat er voldoende minder verwante dieren ook op de lange termijn beschikbaar zijn moet de inteelt en verwantschapstoename in rassen onder de 0,5% per generatie zijn met een streven onder 0,25% per generatie.

Vraag 6
Bent u er mee bekend dat de Raad van Beheer in haar Fairfok-plan erkent dat om erfelijke ziekten tegen te gaan, het noodzakelijk is nieuw bloed toe te laten (outcross), maar dat «de Raad van Beheer graag ziet dat hierbij druppelsgewijs honden van een ander ras ingekruist worden»?

Antwoord 6
Indien een populatie klein is en bestaat uit veel nauw verwante dieren is outcross noodzakelijk. De Raad van Beheer erkent dit. Zie bijvoorbeeld het outcross-programma bij de Saarlooswolfshond. Dit dient echter weloverwogen te gebeuren. Indien veel honden tegelijk worden gepaard met een hond van buiten het ras voor nieuw bloed, kunnen de goede raskenmerken verdwijnen en kan dit later ook leiden tot weer nieuwe problemen, bijvoorbeeld onvoorspelbare karaktereigenschappen. Het is dus een zorgvuldig proces waarbij enerzijds de typische raskenmerken niet te veel verloren mogen gaan, maar waar anderzijds erfelijke aandoeningen wel verdwijnen.

Vraag 7
Onderschrijft u dat als slechts druppelsgewijs nieuw bloed in een zieke rashondenpopulatie wordt toegestaan, dit slechts een druppel op gloeiende plaat is? Wilt u er bij de Raad van Beheer op aandringen om gezondheid boven uiterlijke raskenmerken te laten gaan?

Antwoord 7
Gezondheid (en welzijn) moet altijd voorop staan en dat is ook het uitgangspunt bij Fairfok. Het druppelsgewijs nieuw bloed inzetten is geen druppel op een gloeiende plaat. Het effect van outcross in combinatie met een zorgvuldige fokkerij, wat Fairfok ook voorstaat, kan bij kleine populaties binnen enkele jaren al verbetering geven. Dit wordt door deskundigen van WUR onderschreven die mede deel hebben genomen aan het projectplan, zoals aangegeven in antwoord op vraag 2. Zie ook het antwoord op vraag 6.

Vraag 8
Bent u er bekend mee dat de Raad van Beheer in haar Fairfok-plan klinische ziektebeelden die het gevolg zijn van erfelijke aandoeningen bij rashonden met behulp van DNA-diagnostiek in enkele generaties wil terugdringen? Vindt u het acceptabel om hier enkele generaties de tijd voor te nemen? Vindt u het acceptabel dat DNA-diagnostiek als middel wordt gebruikt, terwijl dit volgens experts niet een adequaat middel is? Vindt u het acceptabel dat de simpele en snelle oplossing – namelijk a) aanpassen van de rasstandaarden (geen platte neuzen en te kleine hoofden e.d.) en b) het inmengen van nieuw bloed – hiermee in het Fairfok-plan genegeerd worden?

Antwoord 8
Er zijn enkele generaties nodig zijn om erfelijke gebreken terug te dringen. Ik acht dit acceptabel, maar verwacht wel alle inzet hiertoe van de betrokken partijen in de sector. Ik vind niet dat belangrijke oplossingen om tot een gezonde en sociale hond te komen in het Fairfok-programma genegeerd worden.
In de vraagstelling wordt ingegaan op twee verschillende problemen van de hondenfokkerij. Het gaat om erfelijke aandoeningen als gevolg van inteelt en erfelijke aandoeningen als gevolg van een verkeerd fokdoel of wel schadelijke (uiterlijke) raskenmerken. Beide problemen worden in Fairfok onderkend en kennen een eigen benadering. Het eerst probleem wordt aangepakt door het terugdringen van inteelt in de populatie en bijvoorbeeld via een outcross-programma en door de erfelijke aandoening uit het ras fokken, waarbij DNA diagnostiek behulpzaam kan zijn. Het tweede probleem wordt aangepakt door het herzien van het fokdoel. Door een minder extreem uiterlijk kenmerk na te streven bij het fokken zal er een afname zijn van erfelijke schadelijke raskenmerken.
Met name voor het terugdringen van de eerste soort erfelijke aandoeningen als gevolg van inteelt kan DNA-diagnostiek behulpzaam zijn. Een voorwaarde is dat het kenmerk op één gen is terug te herleiden – een enkelvoudig vererverend gebrek. Massaal uitsluiten van veel honden van fokkerij op basis van DNA-diagnostiek, leidt echter weer tot meer inteelt, waardoor nieuwe

gebreken te voorschijn zullen komen. Ook hier dient weloverwogen en zorgvuldig gehandeld te worden.
Zodra erfelijke aandoeningen te maken hebben met meerdere genen – polygenetisch vererven –, zoals bijvoorbeeld bij schadelijke raskenmerken als ademhalingsproblemen door platte neuzen of erfelijke aandoeningen als heupdysplasie heeft DNA-diagnostiek geen tot weinig waarde.
Deskundigen verschillen niet van mening over het gebruik en nut van DNA-diagnostiek in de fokkerij bij het elimineren van erfelijke gebreken gebaseerd op één gen. DNA-diagnostiek heeft een toegevoegde waarde, echter alleen DNA-diagnostiek is niet voldoende.
Het aanpassen van rasstandaarden, evenals outcross en toepassing van DNA-technologie, is een oplossingsrichting die expliciet in het Fairfok-programma is opgenomen. Binnen de rasstandaarden is er ook interpretatieruimte om gezondheid te laten prevaleren bij schadelijke raskenmerken. Gezondheid en welzijn van de hond is in 2015 is voor alle Nederlandse keurmeesters leidend waarbij het uiterlijk pas beoordeeld mag worden als gezondheid en welzijn geborgd zijn. Keurmeesters krijgen extra rasspecifieke instructies voorafgaand aan iedere hondententoonstelling en nemen daarnaast deel aan verplichte nascholing.

Vraag 9
Kunt u aangeven hoe het staat met het bijstellen van rasstandaarden door de Raad van Beheer? Komt er een duidelijk plan van aanpak om de schadelijke raskenmerken te elimineren? Wanneer wilt u dat alle ongezonde rasstandaarden zijn bijgesteld? Kunt u bij de beantwoording ingaan op artikel 3.4 van het Besluit houders van dieren en op het praktijkvoorbeeld van de Franse Bulldog?[3]

Antwoord 9
Zie voor de beantwoording over het aanpassen van de rasstandaarden mijn antwoorden op de vragen 3 en 8. In vraag 8 heb ik ook aangegeven dat in het Fairfok-plan nadrukkelijk ook het terugdringen van schadelijke raskenmerken aan bod komt.
Artikel 3.4 is een verbod voor fokkers. Deze dienen zo te fokken dat het welzijn en de gezondheid van het ouderdier of de nakomelingen niet wordt benadeeld. En dat in ieder geval zover mogelijk moet worden voorkomen dat uiterlijke kenmerken
(voorgeschreven door een privaat voorgeschreven rasstandaard) worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen die schadelijke gevolgen hebben voor welzijn of gezondheid van de dieren.

Vraag 10
Kunt u onderbouwen dat DNA-testen voor schadelijke raskenmerken zinvol zijn en kunt u bij uw beantwoording ingaan op de mening van experts zoals die van professor J. Rothuizen die DNA-testen voor schadelijke raskenmerken volkomen onzin noemt?[4]

Antwoord 10
Zie mijn antwoord op vraag 8.

Vraag 11
Bent u bekend met de 84 ziektes die het gevolg zijn van uiterlijkheden die gezondheidsproblemen geven en met het feit dat ook de Raad voor dierenaangelegenheden (RDA) van mening is dat deze rasstandaarden een belangrijke rol spelen in het ontstaan en instandhouden van erfelijke

[3] Tros Radar van 24 november 2014
[4] Professor J. Rothuizen van de Universiteit Utrecht, Coördinator Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren en Projectleider van het onderzoek «Incidentie van schadelijke raskenmerken en erfelijke gebreken bij populaties van gezelschapsdieren» tijdens lezing «Eén ding heb ik nog niet benoemd: schadelijke raskenmerken. Benauwde hondjes met platte snuiten en heel veel ander leed wat er is door het overdreven toepassen van raskenmerken, die dan door de overdrijving altijd schadelijk worden. Mensen denken dan vaak aan DNA-testen daarvoor, dat is volkomen onzin, want je kan het gewoon zien. Daar heb je echt geen DNA voor nodig en dat geldt voor al die andere extern zichtbare schadelijke raskenmerken.»

aandoeningen? Wat vindt u ervan dat deze rasstandaarden door de Raad van Beheer worden voorgeschreven?[5] [6]

Antwoord 11
Zie mijn antwoorden op de vragen 3, 8 en 9.

Vraag 12
Kunt u onderbouwen dat investeren in DNA-tests een zinvolle besteding van geld is en wilt u hierbij ingaan op de mening van wetenschappers zoals o.a. naar voren gebracht door professor Spruijt, die zegt dat DNA-tests voor problemen door schadelijke raskenmerken onzinnig zijn en dat de oplossing eenvoudig is, namelijk het aanpassen van rasstandaarden? Kunt u tevens onderbouwen dat DNA-tests voor problemen veroorzaakt door inteelt zinvol zijn?[7]

Antwoord 12
Zie mijn antwoord op vraag 8. Het investeren in een DNA-diagnostiek is zinvol als daarmee een enkelvoudig vererverend gebrek kan worden opgespoord. Een DNA-test voor een simpel vererverende ziekte zal dat ras altijd beter maken mits je de genetische variatie kan bewaren. Maar ook dan zijn er enkele generaties nodig om de aandoening eruit te werken.

Vraag 13
Deelt u de mening van dierenarts Meijndert dat DNA-onderzoek geen oplossing zal bieden voor polygenetische aandoeningen als heupdysplasie? Zo nee, kunt u dit onderbouwen?[8]

Antwoord 13
Ik deel deze mening. Dit soort erfelijke aandoeningen, waarbij een duidelijke fenotypische herkenning moeilijk is, zullen alleen met zorgvuldige fokkerij, gebruikmakend van alle instrumenten aan te pakken zijn. Zie verder mijn antwoord op vraag 8.

Vraag 14
Wordt het onderzoek van professor J. Rothuizen gefinancierd door de overheid? Zo ja, zijn er deadlines en harde afspraken over de resultaten gemaakt?[9]

Antwoord 14
Het onderzoek waar in deze vraag op gedoeld wordt, is het incidentieonderzoek dat in 2013 is gestart. Dit onderzoek is door het Ministerie van Economische Zaken gefinancierd. Uw Kamer heeft de tussenrapportage ontvangen op 27 mei 2014, Kamerstuk 28 286, nr. 733. Het tweede en laatste rapport verwacht ik medio 2015 en zal naar uw Kamer worden gestuurd.

---

[5] Dierenarts L. Meijndert, hoofdonderzoekster van het Incidentie-onderzoek van de Universiteit Utrecht: «Recent onderzoek vond 84 ziektes die direct of indirect het gevolg zijn van uiterlijkheden, vaak doordat een kenmerk in de rasstandaard, in het extreme doorgevoerd, gezondheidsproblemen geeft.»

[6] Kamerstuk 28 286, nr. 446 (bijlage: Rapport Fokkerij en Voorplantingstechnieken, Raad voor dierenaangelegenheden, 2010)

[7] Professor B. Spruijt, hoogleraar dierenwelzijn stelt dat nieuw onderzoek naar gezondheid en welzijn van doorgefokte huisdieren «volstrekt overbodig en weggegooid geld» is en zegt «De oorzaken van ziektes door het kruisen van verwante honden en katten is al jaren bekend. Een verplichte DNA-test voor honden is te gek voor woorden.»

[8] De dierenarts en hoofdonderzoekster van het Incidentie-onderzoek van de Universiteit Utrecht, L. Meijndert stelt in het Incidentierapport, april 2014: «Tot slot is het zo dat bij recessieve of complexe polygenetische aandoeningen dragers vaak fenotypisch niet eens goed herkenbaar zijn. Zeker bij polygenetische aandoeningen is het ook vaak zo dat het overervingscomplex moeilijk achterhaalbaar en ingewikkeld is en er een hoge frequentie van dragers in de populatie zit.»

[9] In een artikel in de Volkskrant stelt professor J. Rothuizen dat voor 15 tot 20 miljoen euro 500 DNA-testen kunnen worden ontwikkeld voor 250 rassen. Volkskrant 3-7-14 «DNA-bank rashonden levert niets op»

Vraag 15
Bent u bekend met de doelstelling in het plan Fairfok van de Raad van Beheer dat «er nog maar twee keizersneden per teef mogen worden uitgevoerd»? Hoe kunt u dit beleid rijmen met hetgeen er hierover in de nota van toelichting bij het Besluit gezelschapsdieren staat?[10]

Antwoord 15
Een keizersnede hoeft niet per se voort te komen uit een schadelijk raskenmerk, maar kan een zuivere medische oorzaak als reden hebben. Een tweede keizersnede bij een teef is echter een signaal dat dit het gevolg is van een schadelijk raskenmerk. Om die reden is het goed dat in het fairfok-plan een limiet is gesteld en dat daar scherp op gecontroleerd wordt.

Vraag 16
Hoe kunt u verklaren dat een aanzienlijk deel van de rashonden, zoals Franse en Engels Bulldog, Mopshond en Boxer, bij gespecialiseerde dierenartsenpraktijken veelal met de keizersnede ter wereld komen?[11]

Antwoord 16
Fokkers van genoemde rassen vragen vaak een keizersnede in verband met hun ervaringen met geboorteproblemen bij deze rassen en willen de beste specialistische zorg voor hun honden. Het is de verantwoordelijkheid van de dierenarts een afweging te maken of een keizersnede noodzakelijk is. Dit acht ik onderdeel van de Good Veterinairy Practice. Indien dierenartsen om andere dan medisch noodzakelijke redenen keizersnedes verrichten wijs ik dat af. De Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde heeft zich achter het Fairfok-plan gesteld en speelt tevens een actieve rol op het gebied van keuring van tophonden, voorlichting aan hondeneigenaren en registratie van erfelijke gebreken.

Vraag 17
Bent u van plan het verbod van artikel 3.4 van het Besluit houders van dieren op het fokken met gezelschapsdieren op een wijze waarop het welzijn en de gezondheid van het ouderdier of de nakomelingen wordt benadeeld, te handhaven? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe?

Antwoord 17
Ja. In 2015 is gestart met de voorbereiding van de controles op deze fokkerijregels. De NVWA werkt samen met de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) aan een handhavingsstrategie hiervoor. De focus richt zich vooraleerst op de hondenfokkerij.

Vraag 18
In uw reactie op het plan Fairfok noemt u het verbod in artikel 3.4 van het Besluit houders van dieren een inspanningsverplichting voor fokkers; waar in de wetsgeschiedenis is terug te vinden dat dit verbod zou moet worden geïnterpreteerd als een inspanningsverplichting ofwel dat de Tweede Kamer in meerderheid van mening is dat dit verbod geen verbod is? Zo ja, wanneer is dit gebeurd?[12]

Antwoord 18
In het artikel 3.4 lid 1 is het verbod geformuleerd om te fokken met gezelschapsdieren op een wijze waarop welzijn en gezondheid van het ouderdier of zijn nakomelingen wordt geschaad. In het volgende lid wordt dit nader gepreciseerd. Omdat het hier gaat om niet scherp te trekken grenzen, wordt in dit lid gesteld dat bij het fokken in ieder geval, voor zover mogelijk,

---

[10] Kamerstuk 28 286, nr. 539 Nota van toelichting onder artikel 19: «Het voor zover mogelijk voorkomen van voortplanting op onnatuurlijke wijze legt de fokker wel een verplichting op. De systematische inzet van kunstmatige inseminatie bij het fokken of een toegenomen frequentie van voorkomen van keizersnedes binnen een ras en bij individuele dieren naar aanleiding van bijvoorbeeld rasgebonden kenmerken kan beschouwd worden als het niet voldoen aan deze verplichting.»

[11] Deze klinieken zijn niet opgenomen in het Incidentie-onderzoek.

[12] Kamerstuk 28 286, nr. 782 (bijlage: Fairfok, gezonde en sociale hond in Nederland, Raad van Beheer op Kynologisch Gebied)

voorkomen moet worden dat ernstige erfelijke afwijkingen en ziekten worden doorgegeven aan nakomelingen etc.
Deze nadere precisering van het verbod («voor zover mogelijk») in het eerste lid was de aanleiding voor de formulering van «inspanningsverplichting» in de brief over het projectplan (TK 28 286, nr. 782). Een fokker dient daarbij aan te tonen wat hij doet om erfelijk aandoeningen te laten verdwijnen.

Vraag 19
Bent u bereid deze vragen vóór het Algemeen overleg Legaal en gezond fokbeleid voorzien op 22 april 2015 te beantwoorden?

Antwoord 19
Het Algemeen overleg is uitgesteld tot 25 juni a.s.